

Roland Mandal, Bjørn Richard Nuland
og Arne Backer Grønningsæter

Fortsatt farlig å kysse?

Kunnskap om og holdninger til hiv

I samarbeid med
HivNorge

Med økonomisk støtte fra

 HelseDirektoratet

Fafo-frokost

05.06.2008

Velkommen til frokost

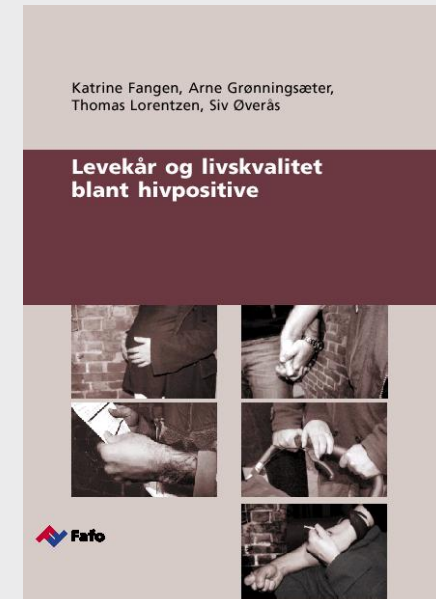
- Presentasjon av prosjektet og rapporten
  - Ved Roland Mandal, Bjørn Richard Nuland, Arne Backer Grønningsæter
- Kommentarer
  - Ved Evy-Aina Røe, Kari Henriksen, André Oktay Dahl
- Spørsmål - diskusjon

05.06.2008

Levekår og holdninger

- **Undersøkelse fra 2001/2002**
  - Økonomi, arbeid, bolig
  - Åpenhet
  - Isolasjon eller tilknytning
  - Seksualitet, kjærlighet og parforhold
  - Hiv-smittede mødre og fedre
  - Livsperspektiver og psykisk helse
  - Helse og medisinbruk
  - Erfaringer med hjelpeapparatet
- **Ressurser, arenaer og levekårsutfall**
- **2008:**
  - Kunnskapsstatus
  - Spørreundersøkelse
  - Kvalitative intervjuer
  - Sluttrapport våren 2009
- **Første holdningsundersøkelse i Norge siden 1992**
- **Sammenligning med Sverige, Danmark og resten av verden**

05.06.2008

Kunnskapsoversikt

- Kunnskapsoversikt
  - Gjennomgang av forskningslitteratur
  - Intervjuer med fagpersoner
- Lite nytt siden 2002, men:
  - Lite forskning, men flere hovedfagsoppgaver. Flest kvalitative studier
  - Mye kunnskap kommer fra organisasjoner, vanskelig med representativt utvalg
  - Flest studier av utvalgte grupper hivpositive
  - Danmark, New Zealand og Australia gjennomført levekårsundersøkelser blant hivpositive

05.06.2008

Funn i kunnskapsoversikt

- Nyere og bedre medisiner har ført til at færre hivpositive er syke, og at færre er døende.
  - *økning* og *aldring* av gruppen hivpositive.
- Store forskjeller mellom grupper og innad i grupper i hvordan hivsmittede har det, og hvordan det å være hivpositiv takles.
- 700 hivpositive i Norge som er over 50 år
  - lite kunnskap om hvordan aldersrelaterte sykdommer vil kunne påvirke hivpositive
  - Svært viktig å ha en livsstil og helse som gjør at man kan tåle et langt liv med medisiner
  - Ensomhet blant eldre hivpositive er et stort problem

05.06.2008

Funn i kunnskapsoversikt

- Økning i nysmitte blant menn som har sex med menn
- Medianalder for nysmittede er 35 år, og det er lite endring i aldersfordeling.
- Yngre menn har et annet forhold til hiv enn eldre menn.
  - De yngre mennene har et paradoksalt forhold til hiv-epidemien: Hiv har alltid eksistert for dem, samtidig som det aldri har eksistert nært dem personlig.

05.06.2008

Funn i kunnskapsoversikt

- Like traumatisk å få konstatert hiv nå som tidligere
- Stigmatisering
  - Tendens til økt stigmatisering av hivpositive i enkelte grupper.
  - Selv om hiv antakelig står høyere på dagsordenen i de homofile miljøene enn blant andre grupper i samfunnet, ser det ut til å være økt stigmatisering også der.
  - Samtidig viser nyere undersøkelser at heterofile og bifile i større grad har problemer med å leve med sykdommen. Det kan blant annet skyldes at de har færre å dele sine erfaringer med.
- Mange hivpositive har vanskeligheter med å fortelle åpent om sin diagnose.

05.06.2008

Holdningsundersøkelsen

- Todelt; kunnskap og holdninger
- Representativt utvalg på 1000 personer
- Tabellanalyse og regresjonsanalyse

05.06.2008

Kunnskapsnivå

- Kunnskapen om hvordan hiv smitter er bra - 98 prosent svarer riktig på spørsmål knyttet til kondombruk
- 87 prosent svarer riktig på spørsmål om sykdomsforløp
- Dårligere kunnskap om hvordan hiv *ikke* smitter – hhv. 24 og 13 prosent som svarer at man kan bli smittet av å kysse eller drikke av samme glass som en hivpositiv
- I tillegg til at en relativt stor andel svarer feil, er det også mange som svarer "vet ikke", spesielt blant de yngste (15-24 år)

05.06.2008

Holdninger til hivpositive i arbeidslivet

- 60 prosent mener at hivpositive må være forpliktet til å informere arbeidsgiver og kolleger om sin hivstatus
- Halvparten mener at hivpositive må akseptere at arbeidsgiver endrer arbeidsoppgavene *av hensyn til øvrige ansattes sikkerhet*
- 1 av 5 ville unngått nær kontakt med en kollega/skolekamerat som var hivsmittet
- Helseyrker, dvs. lege (35%), sykepleier (33%), tannlege (10%) og ambulansespersonell (10%) de yrker som nevnes hyppigst som yrker hivpositive ikke burde ha

05.06.2008

Foreldreansvar og barnepass

- 9 av 10 enig i påstanden ”det er greit at hivpositive har foreldreansvar”
- Én av tre ville *ikke* latt en hivpositiv passe egne barn

Ansvar for å unngå smitte

- 98 prosent mener at *alle* har et ansvar for å unngå å bli smittet. Imidlertid er det de yngste (15-24 år) som er mest uenig i denne påstanden

05.06.2008

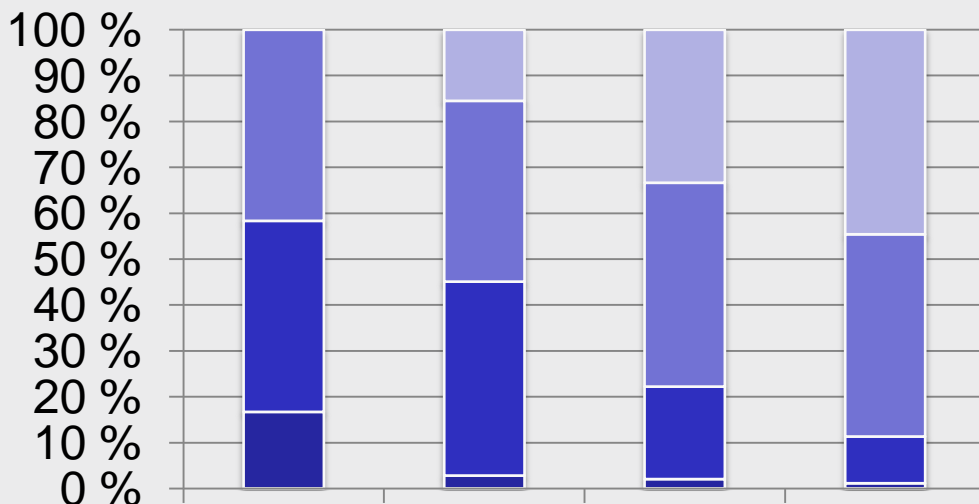
Hva forklarer variasjoner i kunnskapsnivå og holdninger?

- Kunnskapsnivået varierer med kjønn, alder og utdanningsnivå:
  - Kvinner har bedre kunnskap enn menn
  - Personer i 40-50- års alderen svarer i større grad riktig enn yngre (15-24 år) og de over 60
  - Kunnskapene øker med stigende utdanningsnivå
- Hva med holdninger?
  - Folk med høyere utdanning mer positive
  - Mer tolerante holdninger med økende alder, men kun inntil et visst punkt
- De yngste (15-24 år) og de eldste (60+) som har de mest restriktive holdningene

05.06.2008

Sammenheng mellom kunnskap og holdninger?

- Positiv holdning
- Noe positiv holdning
- Noe negativ holdning
- Negativ holdning

05.06.2008

Oppsummering og implikasjoner

■ Sterke funn:

- Alder og kunnskap
- Å jobbe sammen
- Ansvar for barn
- Å bli gammel
- Åpenhet
- Forholdet mellom primærhelsetjenesten og spesialistene

■ utfordringer:

- Kunnskapsnivået hos den yngre delen av befolkningen
- Rom for åpenhet
- Stigmatisering og integrering i arbeidslivet
- Utviklingen av tjenesteapparatet
- Problemet med å formidle to til dels motstridende budskap samtidig
  - Et positivt bilde som kan bidra til å redusere stigma
  - Et annet bilde av at det er et slit å leve med hiv

05.06.2008